

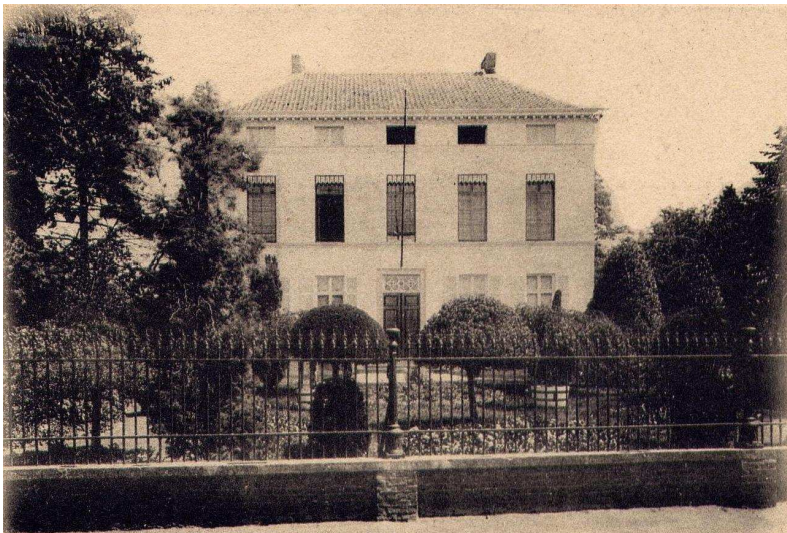
**EEN
SCHROMELIJKE
MOORD**

FRANK COENE

© D/2010/Coene Frank/Uitgever

Niets uit deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met middel van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar worden gemaakt zonder voorafgaandelijke toestemming van de auteur.

In de vroege morgen van 23 april 1889 hervat de 47-jarige zelfstandig verver Hippoliet Van de Abbeele met zijn twee knechten, Petrus De Dier en Baziël De Walsche, de grote schilderwerken aan de burgemeesterwoning van Cesar Meeus in de Langemuntstraat. Nauwelijks staat de 29-jarige De Dier op zijn grote ladder als hij plots *“Helpt mij, helpt mij!”* hoort roepen. Hij kijkt om en ziet dat er wat verder een vrouw aan haar voordeur zit. De *“verwersgast”* schreeuwt, de richting aanduidend, naar zijn baas om snel eens te gaan kijken. Volgens hem krijgt de vrouw *“iets”*. Ondertussen verlaat De Dier zijn ladder en spoedt zich naar de woning van de ongelukkige. Baziël De Walsche, die eveneens het geroep van zijn collega-schilder heeft opgevangen, laat alles vallen en rent eveneens in de richting van het huis, vanwaar de noodkreet kwam.

**Burgemeesterwoning Cesar Meeus
(verz. Freddy De Krijger)**

Bij hun aankomst stellen de schilders vast dat buurvrouw Delphine De Loose ondertussen de gewonde vrouw in haar armen houdt. De jonge vrouw, die door Petrus De Dier als Leonia Famelaer wordt herkend, ligt op de dorpel van haar woning en bloedt hevig. Even later komen dokter Camille Rubbens, die op de hoek van de Langemuntstraat en de Hoogpoortstraat woont, en Jan-Baptiste De Loose, de vader van Delphine, op het hof aan. De 72-jarige hoefsmid was in allerijl een geneesheer gaan roepen, terwijl zijn dochter Delphine zich over de gekwetste ontfermde.

Bij zijn aankomst kan de arts enkel nog het overlijden van de 24-jarige Leonia Famelaer vaststellen. Op bevel van Camille Rubbens leggen Delphine De Loose en de 42-jarige Baziël De Walsche het slachtoffer op haar bed.

Al vlug bereikt het nieuws van het voorval de dorpplaats. Het is dinsdag en marktdag. Het gerucht dat de vrouw van Gustaaf De Schrijver door haar man is neergestoken verspreidt zich snel en komt ten hore van brigadier-bevelhebber Emile Sallaert en gendarm Nicolas Merlier, die net op ronde zijn.

De ordehandhavers informeren zich bij de bevolking in welke richting de verdachte is gevlucht. Volgens getuigen is De Schrijver de *“steenweg van Zele naar Berlare”*¹ opgelopen. Zij zetten onmiddellijk de achtervolging in. Na driekwartier stappen komen ze in de wijk Avermaat aan. Net op dat ogenblik verlaat Gustaaf De Schrijver één van de lokale herbergen. De gendarmen herkennen hem en houden de werkloze kloddengaarder op verdenking van moord aan. Ze brengen hem onmiddellijk over naar één van de twee cellen, die zich achteraan de koer van het gemeentehuis bevinden.

¹ via de Tuitenstraat, Veldekensstraat en via Veldeken naar Avermaat.

Ondertussen heeft burgemeester Cesar Meeus, enkele minuten na negen uur, een telegram naar de procureur des konings te Dendermonde laten seinen. Zijn Franse boodschap is kort:

“Moord begaan op Famelaer Marie door haar echtgenoot Gustaaf De Schrijver deze morgen 8 uur. De moordenaar is op de vlucht.”

Na 11 minuten vertrekt er uit het station van Dendermonde een bode met de ontvangen boodschap richting het justitiepaleis.

De mogelijke dader is amper een uur en een half op vrije voeten geweest als even na tien uur Theodoor Blancquaert per telegram de procureur des konings meldt dat de moordenaar werd gevat. Hij vraagt aan de baas van het Dendermonds parket wat hij ondertussen moet doen. Theodoor Blancquaert is, in afwachting van de aanstelling van een nieuwe politiecommissaris te Zele, ambtenaar van politie met de bevoegdheid van politiecommissaris. De 63-jarige ongehuwde schepen verwacht vrij snel een antwoord.

Een half uurtje later stuurt procureur des konings Benoit Bernolet dat de verdachte dient te worden vastgehouden tot zijn aankomst te Zele rond kwart voor vier in de namiddag.

Op basis van het feit dat beschreven is in de telegram van Cesar Meeus vraagt Bernolet aan onderzoeksrechter Raymond Herssens² om een gerechtelijk onderzoek ter plaatse in te stellen.

² Woont vooraan in de Brusselsestraat te Dendermonde.

Oud station
(verz. Freddy De Krijger)

Rond half vier neemt de onderzoeksrechter Herssens, in het gezelschap van zijn griffier Isidoor Van Stappen en procureur des konings Benoit Bernolet, de trein richting Zele. De heren arriveren op het afgesproken uur in het station van Zele en begeven zich onmiddellijk naar het politiebureau, dat in het gemeentehuis is gehuisvest. Zij ontmoetten daar een onwennige Theodoor Blancquaert. Deze deelt onmiddellijk mee dat hij ondertussen het lichaam van Leonia Famelaer heeft laten overbrengen naar het hospitaal op de Kouter.

De onderzoeksrechter beslist om eerst de plaats van de misdaad te gaan bezoeken. De Dendermondenaars worden door schepen Blancquaert en veldwachter Hippoliet De Loose naar de Langemuntstraat begeleid.

De woning maakt deel uit van een tweewoonst. Eén deel is bewoond door de verdachte Gustaaf De Schrijver en zijn echtgenote. Het andere deel wordt gebruikt door eigenaar Jan-Baptist De Loose en zijn dochter Delphine. De woning

staat op een achterhof en is enkel via een uitweg bereikbaar.

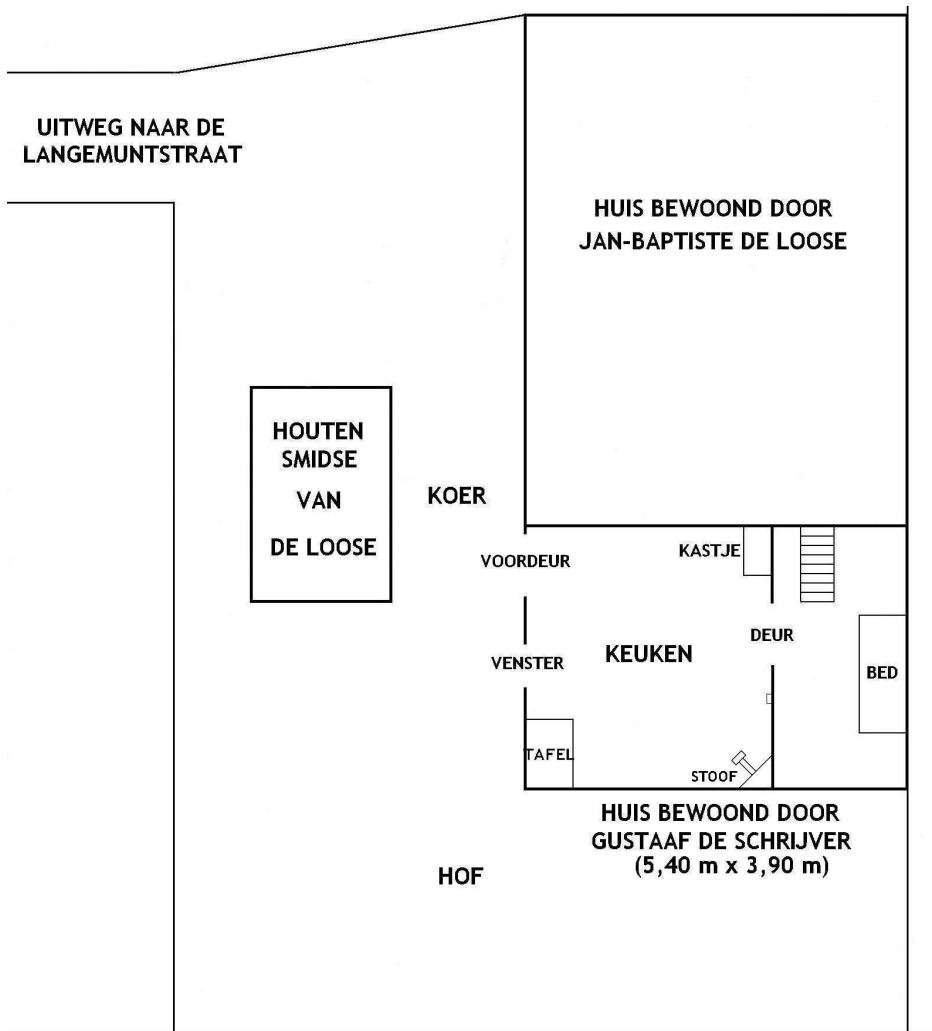
De woonst heeft een voordeur en een venster met “waterbladeren” (vensterluiken). Beide geven uit op de voorhof. Het huis bestaat slechts uit twee kamers. De voorkamer dient als keuken en de achterkamer werd als slaapkamer ingericht.

Voor de deur, op de dorpel, ziet de onderzoeksrechter bloed liggen, alsook stukken glas, vermoedelijk voortkomende van een glazen kandelaar. In de keuken is er een slinger bloed op de grond, die van de voordeur tot aan een “kasken” loopt. Het kastje bevindt zich op ongeveer 3,50 meter rechtover de ingang deur. Rechts, voor de venster, is er ook bloed op de grond te bespeuren.

In de keuken bevinden zich slechts het kastje, twee stoelen, een stoof, een tafel en een uurwerk hangend aan de muur dicht bij de schouw. De klok staat stil op vijf voor acht.

Op het kastje staat glazenwerk en een kruisbeeld. Een karaf vertoont enkele bloedvlekken. Op de schouw staat insgelijks glazenwerk: een “*quinqet*” (olielamp) en een kandelaar. Een romertje (gekleurd wijnglas) is eveneens “*bebloed*”.

Het raam in de keuken, het deel langs de deur, is gedeeltelijk verbrijzeld. Eén van de twee stoelen vertoont bovenaan enige schade. Ook de band van de stoof is bovenaan beschadigd en de stoofpan draagt een inkeping op de zijkant voortkomende van een slag die er mee is gegeven.

Situatieschets

Verder stelt de onderzoeksrechter vast dat noch in het kastje noch in de schuif van de tafel messen aanwezig zijn.

Hij merkt op dat in het kastje zeer weinig eten voorhanden is.

In de slaapkamer staat alleen een bed. Het laken vertoont in midden veel bloed. Veldwachter Hippoliet De Loose merkt op dat het lichaam van de stervende vrouw erop heeft gelegen. In deze kamer bevindt zich ook een trap of ladder leidende naar de zolder boven de keuken. De zolder is leeg.

In de hof, ongeveer 10 à 12 meter van de woning vindt de onderzoeksrechter stukken glas. Volgens Jan De Loose, de zoon van de eigenaar, zijn deze scherven afkomstig van het verbrijzelde venster.

Vervolgens beslist Raymond Herssens een bezoek te brengen aan het lijk. De onderzoeksrechter gaat met zijn gevolg naar het dodenhuisje van de kliniek op de Kouter. Het lichaam wordt hem door één van de Zusters van het hospitaal vertoond en hij beslist dat er morgen een lijkopening door wetsdokters dient te gebeuren. Ook hier houdt de Dendermondenaar het voorlopig voor bekeken.

Het gezelschap keer terug naar het politiebureau. Raymond Herssens wenst de verdachte voor de eerste maal te verhoren. Gustaaf De Schrijver wordt door één van de veldwachters uit de Zeelse “*amigo*” gehaald en verschijnt voor de onderzoeksrechter.

De onderzoeksrechter vraagt aan de verdachte om zich te identificeren. De 28-jarige kloddengarder zegt dat hij Gustaaf De Schrijver heet, zoon van wijlen Petrus De Schrijver en wijlen Anastacia Poppe. Hij verklaart:

“Deze nacht bevondt ik mij in de herberg van Vanderslijcken omtrent één uren. Ik had een glas

bier of twee gedronken, als de moeder van mijne vrouw mij kwam roepen, vragende van bij haar thuis te willen komen; er bijvoegende dat mijn vrouw Leonia reeds bij haar te bed lag. Ik antwoordde dat ik het aardig vond dat zij (Leonia) mij niet kwam roepen; het is, voegde ik er bij, alsof wij niet getrouwd waren. Ik ging mede en onderwegen zegde zij mij: “Gaat in uw huis slapen, Leonia blijft bij ons.” Ik was daar natuurlijk over misnoegd en de moeder antwoordde: “Wel dat zal wel eens keeren, het zal niet lang duren.”

In het huis van mijn schoonmoeder gekomen, vroeg ik aan mijn vrouw te willen medegaan. Zij stond op en zegde dat zij met mij niet meer wilde slapen. Ik herhaalde nog mijne vraag en haar broer leidde haar met geweld naar ons eigen huis toe. Maar ziende onderwegen dat zij hardnekkig weigerde mede te gaan, keerde hij met haar naar zijn huis terug.

Ik ging naar ons huis voorts en ging er binnen. Ik was op het punt mij te bed te begeven als ik nog eens dachtte mijn vrouw opnieuw te gaan roepen om te zien of zij niet zoude medegekomen zijn, want ik had ze zeer lief.

Ik sloeg dan de deur toe en zoohaast bemerkte ik dat ik den sleutel van het huis binnen op het kasken had laten liggen. Ik liet dan ook mijn kloeffen (klompen) te midden het hof staan om zoo met meer snelheid naar het huis van mijn schoonmoeder te loopen. Zij lieten mij daar binnen en den broeder van mijne vrouw gaf mij een kussen, zeggende: “Slaap daar mede op de tafel.” Ik nam het kussen en lag mij op de grond te slapen,

maar ik kreeg daar welhaast koude en verliet het huis met het inzicht mij in mijn eigen bed te leggen.

Het huis gesloten vindende duwde ik de venster open en door het geweld zijn de ruiten verbrijzeld. Ik had eerst de deur trachtten open te vringen en zoo was zij een weinig uit den haak geraakt. Ik begaf mij dan te bed tot 's morgens.

Mijn vrouw kwam dan daar binnen, zeggende dat ik in het huis van hare moeder niet meer moest gaan, dat hare broeders mij half kapot zoude gemaakt hebben. Zij voegde er bij dat zij haar dingen moest hebben. Dat zij met mij niet meer wilde leven, dat ik een smeerlap was en zelfs gaf zij mij een stamp op de borst. Wij hebben dan daar in huis nog al lang met malkanderen gesproken. Ik trachtte ze te overhalen, want ik zag haar gaarne. Zij nam dan in haren voorschoot een kandelaar, enige glazekens, enz. om mede te dragen.

Ik greep dan in de schuif van de kas een mes en gaf er mede drie stekken aan mijne vrouw, één steek in den buik, één van achter aan de herssens en uiteindelijk één aan den nek. Zoo tenminste staat het mij voor, want ik was zuiver van mijn zelven. Zoodanig was ik door de drift en de woede opgewonden.

Op het oogenblik dat mijn vrouw de steek aan den nek ontvangen heeft stond zij aan het kasken. Ze schreeuwde en ik verliet onmiddellijk het huis. De vlucht nemende, maar ik wiest niet dat mijn vrouw dood was.

Het is de gendarm Nicolas die mij dit droevig nieuws kenbaar gemaakt heeft op het ogenblik dat hij mij aangehouden heeft. Ik was hoegenaamd niet van zin van mijne vrouw te dooden en ik heb het grootste spijt van wat ik gedaan heb.

Ik ben sedert vier maanden getrouwt³ en het gedrag van mijne vrouw had te wensen gelaten voor het huwelijk. Zij had zelfs een kind⁴ gehad dat nu omtrent drie jaren is en dat alhoewel het mijne niet zijnde, ik wettelijk herkend heb.

Sedert het huwelijk had ik somwijlen bemerkt dat zij teveel sprak met een jongen met wie ze vier jaren lang verkeerd had. Natuurlijk had ik haar daarover wat berispt en zoo waren er verscheidene malen moeilijkheden ontstaan. Men had mij verteld dat zij nog aan eenen anderen jongeling gezegd had met hem te zullen opsteken. Ik denk niet dat mijne vrouw bevrucht was, toch heeft zij mij er niet van gezegd.

Op de vraag hoe het komt dat de klok op vijf voor acht stil staat, antwoordt De Schrijver dat dit toevallig is en dat deze klok als lang stil staat. De Schrijver gaat verder:

“Het mes dat gij mij vertoond, is wel hetgene ik gebruikt heb, het behoort toe aan een der broeders van mijne vrouw; wij hadden het hem ontleend, want wij hadden nog niet al ons gerief; wij woonden onlangs alleen. Sertijds woonden wij bij mijn eigen broeder en nu moesten wij huishuur betalen. Ik had geen werk en al deze

³ Te Zele op 05-01-1889.

⁴ Mathilde-Augusta Famelaer, geboren te Zele op 25-06-1886, krijgt de familienaam “De Schrijver”.

omstandigheden gaven ook aanleiding tot moeilijkheden.

De stoof en eenen stoel heb ik in mijne colère kapot gemaakt als ik alleen thuis gekomen ben.

Ik heb weliswaar van het leger weggezonden geweest maar ik had mij aan 16 jaren als vrijwilliger aangegeven en de jaren komende wierd ik gewaar dat ik daarin misdaan had en er niet uit kunnende geraken heb ik slechten dienst gedaan.

Ik ben altijd mijn plichten van echtgenoot getrouw gebleven, maar mijn vrouw die meende soms dat ik lichtzinnig was en berispte mij daarvoor.

Gisteren namiddag ben ik gans alleen thuis gebleven met het kind terwijl mijnen vrouw naar Berlare ging om gemaakte bloemen (kantwerk) te gaan leveren. Zij is weggebleven van sedert half twee tot kwart voor acht alhoewel ze slechts vijf kwarturen verre moest gaan.

Ik was haar te gemoed gegaan en had mijne beste kleederen in pand gegeven in de herberg van zekeren Clement voor 2,20 frank. Als ik mijne vrouw ontmoette, gaf ik haar daarvan kennis er bijvoegende dat ik het leven op dien wijk (Dries) niet kan gewoon worden en dat ik van zin was naar den wijk (Kamershoek) terug te keren waar ik opgekweekt ben om meer werk te kunnen bekomen. Zij gaf mij dan reeds te kennen dat zij mij daar niet zoude vergezeld hebben.”

De verdachte vraagt op het einde van zijn verklaring:

“Maar zoude zij nu zeker dood zijn?”

Onderzoeksrechter Herssens overlegt even met zijn procureur des konings en beslist om onmiddellijk een bevel tot gevangenzetting uit te vaardigen. Gustaaf De Schrijver wordt beticht van vrijwillige moord op de persoon van zijn vrouw Marie-Leonia Famelaer. Het gepleegde feit, voorzien bij artikel 393 van het strafwetboek, wordt bestraft met eeuwigdurende opsluiting.

De Zeelse gendarmerie wordt met de onmiddellijke uitvoering van het bevel belast. Brigadier Emile Sallaert leest het aanhoudingsbevel aan De Schrijver voor en houdt hem officieel aan.

De kloddengarder wordt dezelfde avond nog door gendarmen naar het celarresthuis van de Dendermondse gevangenis overgebracht. De bestuurder van voornoemd huis aanvaardt de betichte en schrijft de dader in op de rol der gevangenen.

Ook ambtenaar van politie Theodoor Blancquaert heeft voor de komst van de onderzoeksrechter een aantal betrokken personen ondervraagd. Hij stelt hiervan een proces-verbaal op.

Als eerste ondervroeg hij Benedict Raemdonck. De 43-jarige veldwachter verklaarde:

“Deze morgen 23 april 1889, rond 6 en half ure is Jan-Baptist De Loose, hoefsmid alhier in het Dorp bij mij gekomen mij verklarende dat Gustaaf De Schrijver den welke verleden nacht de vensterraam van het huis door hem bewoond en toebehorende aan De Loose voornoemd, in stukken had geslagen, alsook de deur beschadigd, mij verzoekende De Schrijver aan te manen hem de geleden schade te betalen; ik ben er naartoe gegaan en heb De

Schrijver en zijn vrouw aan de deur vinden staan en aan hem gezegd dat hij de gebroken voorwerpen moest doen herstellen, zoo niet er proces-verbaal ten zijne laste zoude opgemaakt worden; hij heeft mij geantwoord zulks te doen, dan heeft zijne vrouw hem naar den sleutel van het huis gevraagd; hij vroeg haar wat zij er mede moest doen; zij antwoordde voor in huis te gaan; wat er later gebeurd is, kan ik niet zeggen.”

Nadat de champetter het bureel van de schepen had verlaten mocht Jan-Baptiste De Loose zijn verhaal komen doen. De 72-jarige hoefsmid en buur van het slachtoffer zei:

“Dezen morgend bij mijn ontwaken heeft mijne dochter Delphine mij gezegd dat De Schrijver in de nacht naar huis was gekomen en groot rumoer maakte en op zijn deur en venster stampte; toen ik op mijnen hof kwam heb ik bemerkt dat er verscheidene vensterglazen gebroken waren.

Rond 8 ure van deze morgend is de vrouw De Schrijver aan haar deur gekomen, roepende “Tist, Tist, help mij”; ik zag dat zij bloede. Ik ben onmiddellijk om eenen geneesheer gelopen, mijn vernoemde dochter is in het huis van Leonia De Schrijver gegaan en heeft haar bijgestaan tot dat zij den laatste snik had gegeven, hetwelk maar 2 à 3 minuten heeft geduurd, zoodra de vrouw als mij geroepen had, heeft De Schrijver de vlucht genomen.”

Theodoor Blancquaert
(verz. Frank Coene)

Na vader De Loose werd dochter Delphine bij Theodoor Blancquaert ontboden. De 34-jarige ongehuwde huishoudster, die thuis nog inwoont, verklaarde:

“Deze morgen rond 3 uur heb ik gerucht gehoord dat scheen voor te komen van stampen of slagen op de deur doch ik kan niet zeggen of het De Schrijver of eenen anderen persoon was; ik ben niet opgestaan; ik kan niet zeggen of de vrouw De Schrijver alsdan te huis was.

Deze morgend toen ik buiten kwam zag ik een paar houte blokken op den hof staan, ik heb gedacht, dat het de blokken van De Schrijver waren.

Ik heb de moeder van vrouw De Schrijver genaamd Eugenie Van Laere, geroepen en haar gezegd dat haren schoonzoon zijnen vensterglazen aan stukken had geslagen; deze vrouw is bij hem gekomen, zeggende wat hebt gij daar gedaan en hij antwoorde ik heb den sleutel van mijne deur niet kunnen vinden; een weinig daarna is hij met zijne vrouw naar huis gekomen en zijn te samen binnengegaan; wij hebben alsdan geen gerucht niet meer gehoord; korts daarna heeft mijnen vader mij geroepen, zeggende neemt die vrouw in uwen arm; Zodra ik bij haar was, zegde zij, ik ga sterven; ik heb ze met behulp van den geneesheer op haar bed gelegd; zij was alsdan reeds dood.”

Als laatste ondervroeg hij Hippoliet De Loose. De 53-jarige veldwachter vertelde:

“Deze morgen rond 8 en half ure heb ik door het openbaar gerucht vernomen dat de genaamde De Schrijver Gustaaf, wonende alhier in het Dorp, Langemuntstraat, zijn wettige vrouw genaamd Maria-Leonia De Famelaer, bij middel van een mes een dodelijke wonde had toegebracht; mij onmiddellijk ter plaats begeven hebbende heb ik in

de tegenwoordigheid van de heer Camiel Rubbens, geneesheer in deze gemeente bestatigd dat gezegde vrouw dewelke reeds dood was, eene wonde had langs de linker kant van den nek, toegebracht door een snijdend werktuig; op tafel heb ik een mes gevonden, waarvan aan den lemmer bloed kleefde, alsook een blond haar, hetwelk ik in beslag heb genomen; dit mes aan voornoemde geneesheer getoond hebbende, heeft hij hetzelfde in de wonde der overledene vrouw gepast en verklaarde dat dit het werktuig was waarmede de moord was gepleegd; ik heb ook bestatigd dat den helft van het vensterraam verbrijzeld was.”

Ondertussen stelt dokter Camille Rubbens zijn verslag, in het Frans, over zijn bevindingen van deze morgen op. Hij stuurt zijn vaststellingen op naar de onderzoeksrechter te Dendermonde. De arts schrijft:

“Ik, ondergetekende, C. Rubbens, geneesheer, bevestig dat ik deze morgen, omstreeks acht uur, werd opgeroepen om me naar de woonplaats van de genaamde De Schrijver-Famelaer te begeven om aan de vrouw van voornoemde werkmán, getroffen door een dodelijke messteek aan de linkerkant van de hals, de nodige zorgen toe te dienen.

Bij mijn aankomst vond ik vrouw De Schrijver met bebloede kleren liggend op haar deurdrempel. Bij een eerste oogopslag kon ik zien dat de vrouw al overleden was. Nadat ik haar op het bed had laten leggen en, na onderzoek van haar hoofd, stelde ik vast dat ze een dwarsliggende, gapende wonde van 10 à 15 millimeter had, waaruit geen bloed meer kwam.

De politieman had me een bebloed broodmes overhandigd en ik kon vaststellen dat de punt ervan zich leende tot het veroorzaken van degelijke wonde. Ikzelf deed geen enkele poging om de juiste wonddiepte noch de juiste richting van de wonde zelf te bepalen, omdat dit toch zou gedaan worden door de wetsdokter.”

Theodoor Blancquaert stelt volledigheidshalve en ten behoeve van de onderzoeksrechter nog een “*Tabelle van inlichtingen*” op.

De Schrijver Gustaaf, bijgenaamd “*Dikken*”, werd geboren te Zele op 21 augustus 1860 als wettig kind uit het huwelijk van Petrus De Schrijver en Anastacia Poppe. Sinds zijn daad deze morgen is de kloddengarder weduwnaar.

Raymond Herssens, die met zijn gezelschap ondertussen naar Dendermonde is teruggekeerd, beslist om de dag nadien opnieuw een bezoek aan Zele te brengen.

Ditmaal zijn de onderzoeksrechter, de procureur des konings en de adjunct-griffier vergezelt van de opgevorderde wetsdokters Alexis Poirier en Alfred Van Stappen⁵.

Bij hun aankomst te Zele worden zij opgewacht door veldwachter Hippoliet De Loose. De heren stappen onmiddellijk naar het hospitaal op de Kouter. In het doodhuisje aangekomen bevestigt de champetter dat het vertoonde lijkt dat van Maria-Leonia Famelaer is. De onderzoeksrechter belast de geneesheren met de lijkschouwing en de lijfopening teneinde de oorzaak van de

⁵ Alfred-Hubert-Jean Van Stappen (°Dendermonde 28-11-1838 - +Dendermonde 30-04-1907).

dood vast te stellen. Hij wenst van hun onderzoek een geschreven verslag.

Hospitaal op de Kouter
(verz. Freddy De Krijger)

Vooraleer Poirier en Van Stappen aan hun opdracht beginnen leggen ze in handen van de onderzoeksrechter de eed af om de opgelegde taak in eer en geweten te vervullen “*God en zijn heiligen ter hulp aanroepende*”.

Na afloop staan de wetsdokter toe dat het lijk van Leonia Famelaer ter aarde wordt besteld. De vermoorde vrouw wordt op het nieuw gemeentelijk kerkhof in de Zevensterrestraat begraven.

Het gezelschap begeeft zich daarna naar het gemeentehuis. Eugenie Van Laere en Frans Clement werden gedagvaard om vandaag te getuigen en zitten in de wachtzaal te wachten. Als eerste wordt de 50-jarige weduwe van Jan-Baptiste Famelaer en schoonmoeder van de verdachte binnengeroepen. Gezien zij aanverwant is, wordt zij enkel gehoord. De moeder van het slachtoffer verklaart:

“Maandagnamiddag terwijl De Schrijver alleen met het kind thuis gebleven was, had hij zijn beste kleederen verpand om geld te hebben en er mede te kunnen gaan drinken. Zoo vertelde mijne dochter Leonia als ik ’s avonds rond 9 uren thuis kwam. Ze vertelde mij ook dat hij omtrent half negen aan haar gezegd had: “Leonia, ik gaan al slapen”, maar omtrent half elf was mijnen zoon Honoré hem tegengekomen en thuis komende zegde hij mij: “Wat is dat nu, ik heb daar Gustaaf tegengekomen met een sigaar in den mond en kloeffen aan de voeten. Ja, hij is bezig met zingen bij Vanderslijcken.”

Ik zegde tot Leonia dat ik eens naar hem zoude gaan zien zijn. Ik deed alles voor de rust. Mijne dochter wilde niet gaan zien, want zij lag in haar bed.

Bij Vanderslijcken gekomen antwoordde hij: “Ik drink mijnen boel op.” Ik antwoordde hem: “Dit kan alzo niet blijven duren, gij moogt uwe klikken en klakken oppakken.” Ik bleef dan bij Vanderslijcken hem trachtende te overhalen tot dat hij eindelijk rond middernacht de herberg verliet. Hij zegde mij: “Ik heb met uwe dochter geene affairens meer, het is eene hoer.” Hij was

zeer zat en hij trok zijn hair uit het hoofd. Hij begaf zich naar zijn huis, terwijl ik naar het mijne ging.

Aan mijn deur gekomen zijnde, keerde ik op mijn stappen terug om te zien of hij waarlijk naar huis gegaan was. Ik luisterde en hoorde hem zijne deur toe doen.

Enige tijd nadien wierd er geklopt op onze deur, verscheidene malen zonder dat ik wiest wie het was. Eindelijk riep hij aan de venster van de slaapkamer, vragende te willen open doen. Ik wilde niet, maar mijn zoon Gustaaf zegde dat hij mogt binnenkomen.

Binnen gekomen vroeg hij aan Leonia met hem te willen gaan slapen; zij antwoordde dat haar leven van haar meer waarde had, dat hij haar zaterdag bij de keel had genomen en dat zij niet mede ging. “Ik zal braaf zijn”, antwoordde hij, “komt mede.” En op mijn aandringen en het verzoek van mijn zoons ging zij mede al huilende en schreeuwende.

Op mijn verzoek is mijn zoon Gustaaf achter hun buitengegaan om te zien of hij ze niet mishandelde. Dan bemerkte hij dat geen een der twee in hun huis binnen kon, want mijn schoonzoon had den sleutel van de voordeur op het kasken laten liggen. Mijn zoon Gustaaf Famelaer zegde dan aan Leonia: “Komt weder naar huis terug, bij moeder slapen.”

De verdachte liet dan zijne kloeffen op het hof staan en met een grooten schreeuw vroeg hij aan zijn schoonbroeder: “Waar moet ik nu slapen?”

“Wel”, antwoordde deze laatste, “ik versta het alzoo niet, gij moogt bij ons komen slapen.” Zij kwamen te samen binnen en wij gaven hem een kussen om er mede op de tafel te slapen. Dan zegde hij, dat hij te koud had en na hem eene sargie (deken) aangeboden te hebben, zegde hij “Ik gaan naar huis de deur openslagen.” Ik zegde tot Leonia “Toe gaat, roep hem.” Zij ging tot aan de deur van ons huis, maar hij kwam niet terug. Ik deed dan de voordeur toe doen, maar niet op slot om hem het terugkeeren te vergemakkelijken en de moeilijkheden met zijne schoonbroeders te vermijdden. Hij kon dan terug komen zonder dat zij het zoude bemerken; het was dan 3 uren ’s morgens en hij kwam niet meer weder.

’s Anderdaags kwam Delphine De Loose bij mij binnen, zeggende dat hij (Gustaaf Famelaer) de venster had stuk geslagen. Ik ging zien wat er van was en zegde hem: “Dit kan alzoo niet blijven duren, gij kunt niet anders doen dan scheiden met uwe vrouw.” Hij antwoordde: “Ik heb de broek aan.” “Ja”, hernam ik, “maar gij hebt gisteren gezeyd dat uwe vrouw een hoer was.” Hij antwoordde: “Ik moet uwe dochter niet meer hebben, ik ben van treffelijke ouders.” Ik zegde hem dan dat het beste was van elk zijn goed te nemen, elk van zijnen kant. Ik keerde dan terug naar huis en hij ging bij Vanderslijcken een druppel drinken. Ik zegde tot mijne dochter: “Nu dat hij in de herberg is, gaat eens zien wat hij uitgestoken heeft.”

Eugenie Famelaer mag beschikken en Frans Clement⁶ wordt bij de onderzoeksrechter ontboden. De 52-jarige herbergier-vlaskoopman uit Wezepoel verklaart dat hij Gustaaf De Schrijver nauwelijks kent en dat deze op maandag rond 17 uur een pakgoed bij hem in bewaring is komen brengen met de boodschap dat hij ging verhuizen.

Rond half tien 's avonds kwam de vlaskoopman thuis. Hij trof De Schrijver al zingend in zijn herberg aan. De Schrijver riep Clement buiten met de vraag of hem 2 frank kon lenen met zijn kleren als onderpand. De herbergier gaf hem het geld min de 22 centiemen, die De Schrijver nog schuldig was voor drank. Volgens de getuige was de “Dikken” niet zat.

De onderzoeksrechter weet voldoende. Ondertussen wordt het verslag van de wetsdokters aan Raymond Herssens overhandigd. Alfred Van Stappen en Alexis Poirier hebben hun relaas in het gemeentehuis van Zele opgesteld en zijn na hun onderzoek van Leonia Famelaer tot volgende conclusie gekomen:

Uitwendig onderzoek

Het lichaam vertoont geen sporen van bederf/rotting. De stijfheid is duidelijk gegeven. De welgedaanheid ervan is vrij aanzienlijk vooral aan het bekken en de onderbuik. Het lichaam is erg bleek van kleur.

We stellen twee wonden vast:

- *één halfweg de nek, een horizontale scherp afgelijnde steek van een centimeter*

⁶ Pieter-Frans Clement (° Zele 05-01-1836). Hij verlaat Zele op 3 september 1892 met bestemming Lokeren.

- een tweede op het bovendee! van het linkerdijsbeen, scharp afgelijnd en niet uitlopend

Er zijn geen andere verwondingen en ook geen sporen van geweldpleging.

Autopsie

Bij de lijkontleding/dissectie stellen we vast dat de nekwonde ondiep is waardoor in feite enkel de huid en het onderliggend vetweefsel geschaad werden.

De wonde op het bovendee! van het linkerdijsbeen is diep. Ze heeft niet enkel de huid, de spierscheden, de stevige spieren beschadigd, maar is ook terug te vinden in de onderbuik. Het mes is er binnengedrongen volgens een kromme lijn vertrekkende aan de bovenkant van het heupbeen nabij het heiligbeen. De slagader werd dwars overgesneden waardoor een grote hoeveelheid bloed terechtkwam in de bekkenholte.

In de maagstreek bevindt zich een vrije grote hoeveelheid dikke, geelkleurige vloeistof die erg zuur ruikt.

Het hart en de grote bloedvaten bevatten slechts weinig bloed. De longen zijn bleekkleurig en de hersenen en het hersenvlies vertonen geen bloed.

Besluiten:

De dood van Maria, Leonia Famelaer werd veroorzaakt door een puntig en snijdend

instrument, zoals bvb. een mes, dat de slagader doorsneed en een erge, inwendige bloeding veroorzaakte die meteen een snelle dood tot gevolg had.

De Dendermondenaars verlaten Zele.

Op 25 april verstuurt de onderzoeksrechter een aantal dagvaardingen om te komen getuigen in zijn kabinet in het justitiepaleis van Dendermonde. Als eerste komt Gustaaf Famelaer aan de beurt. De oudere broer van het slachtoffer legt geen eed af gezien zijn verwantschap met de dader. De 26-jarige arbeider zegt:

“Omtrent middernacht kwam ik thuis en was verwonderd te zien dat Leonia in het bed van mijnen moeder sliep. Deze was afwezig op het ogenblik dat ik binnenkwam, welhaast kwam zij thuis en daarna ging weer buiten zonder te spreken.

Ik ging zien wat er gebeurde en ontmoette mijne moeder aan het huis van de griffier⁷. Mijn moeder zegde mij, dat zij gaan zien was waar De Schrijver naar toeging en dat hij nu thuis was. Weinig nadien hoorde ik kloppen en als hij in huis was, zegde ik hem: “Gij moogt toch uwe hand aan mijne zuster niet steken.” “Ik zal dat nooit niet doen”, antwoordde hij. Leonia antwoordde: “Gij zoudt mij willen kapot maken.” Nadien ging Leonia met hem naar huis en op vraag van mijne moeder ging ik zien of hij niet zoude misdagen hebben. Ik vondt ze staande op hun hof. Zij konden niet binnen, want hij had den sleutel op het kasken laten liggen. Ik

⁷ Karel-Alfons-Theodoor Burm (°Zele 17-08-1846 - +Zele 21-03-1941), gehuwd met Geldolf Odile.

zegde tot mijne zuster dat zij mogt thuis terug komen slapen en ik verwijderde mij met haar.

Te halven de Langemuntstraat kwam De Schrijver achter ons gelopen op zijn koussen en ik zegde hem: "Gij moogt aan de deur niet komen." Hij begon dan te schreeuwen en vroeg: "Waar moet ik slapen". Uiteindelijk heb ik hem dan laten binnenkomen en na hem het kussen van Leonia gegeven te hebben om er mede op de tafel te slapen begaf ik mij ook te bed."

Nadat Gustaaf zijn verklaring heeft ondertekend, wordt zijn jongere broer Honoré binnengeroepen. Ook de 22-jarige kleermaker moet de voorziene eed niet afleggen. De onderzoeksrechter vraagt hem uit over wat er allemaal op maandag 22 april is gebeurd. Honoré verklaart:

"In de vooravond rond half acht kwam ik thuis om een weinig te eten. De verdachte zat op een stoel en Leonia stond recht. Zij zegde tot mij op haren man wijzende: "Ziet hem daar zitten, hij heeft zijn beste kleederen weggedragen." "Roeid (gooit) hem buiten, gij hebt hem al lang genoeg den kost gegeven."

Later rond half tien kwam ik thuis om te gaan slapen. Ik ontmoette dicht bij mijn huis Gustaaf De Schrijver. Hij kwam uit de richting van het huis (herberg Clement op Wezepoel), waar hij zijn goed had nedergelegd. Na mij goeden avond gezegd te hebben, ging hij bij Vanderslijcken binnen en nauwelijks was hij er of hij begon te zingen. Ik ging dan binnen thuis en vondt Leonia reeds te bed. Ik zegde wat ik kwam te zien en mijn moeder

antwoordde dat zij bij Vanderslijcken ging gaan om te zien wat hij van zin was te doen.

Omtrent half twee 's nachts hoorde ik lawijt. Ik stond op en zag dat het De Schrijver was: "Gij moet met mij komen slapen," zegde hij tot zijne vrouw.

Zij weigerde, maar ik zegde tot mijne zuster: "Leonia, gij zijt toch getrouwt en gij moet mede naar huis gaan." Zij weigerde mij, zeggende: "Ik gaan niet naar huis met een moordenaar, hij heeft zaterdag mijn keel toegenepen dat ik niet kan spreken en gisteren (zondag) heeft hij zich zelf door den kop willen schieten."

Na nieuwe aandringen vertrokken zij toch te samen naar hun huis.

De Schrijver had drie maanden met mijn zuster verkeerdt en had haar altijd met veel zachtheid aangesproken; hij had haar doen geloven dat hij zeer wel den kloddenhandel kende en dat hij binst de zomer op de travaux zoude gaan werken hebben. Mijne zuster meende dat hij alzo goed zijn brood zoude gewonnen hebben en was zoo veel te meer gelukkig van met hem te trouwen dat zij reeds een kind van een ander had. Maar nauwelijks was zij getrouwd of zij wierd gewaar dat zij bedrogen was geweest en wij hebben om zoo te zeggen van het begin af hem moeten onderhouden. Het kind is altijd bij ons geweest."

Beide heren waren samen met Delphine De Loose naar Dendermonde gespoord. De 34-jarige buurvrouw van de vader wordt nu bij de onderzoeksrechter geroepen.

Raymond Herssens wil van haar vernemen wat ze bij haar burens zoal heeft opgemerkt. De huishoudster zegt:

“’s Nachts heb ik niet gehoord, tenzij een weinig lawijt.

’s Morgens nadat wij bestatigd hadden dat het vensterraam en de deur van het huis, dat ons toebehoort en verhuurd was aan De Schrijver, verbrijzeld waren, nadat de moeder van Leonia komen zien was, zagen wij De Schrijver op het hof komen met zijn vrouw, die het kind op haren arm droeg.

Bijna onmiddellijk nadien kwam de veldwachter bij wie mijn vader klacht had gedaan. Op het aandringen van de champetter zegde Leonia dat zij alles zouden doen herstellen hebben. De Schrijver zegde niets. Hij stond daar te zien alsof hij het niet beter kon.

Als de champetter wegging traden de echtgenoten De Schrijver binnen hun huis. Het kon 7u15 of 7u30 zijn. Omtrent 20 minuten later zag ik De Schrijver van in mijn huis snel den hof aflopen. Bijna onmiddellijk riep mijn vader, ik ging zien. Het was Leonia die op den dorpel van haar huis lag te sterven. Zij heeft mij anders niet gezegd dan: “Ik gaan sterven.”

Zij heeft mogelijks volgens mijn rekening vijf kleine minuten geleefd na de steek ontvangen te hebben.

Ik heb bemerkt dat Leonia eene spreij, twee kandelaers, en twee roomerkens in haren voorschoot had.

De echtgenoten De Schrijver woonden sedert omtrent 9 weken in ons huis. Zij hadden ons 5 weken goed betaald, maar sedert 4 weken hadden zij uitstel moeten vragen omdat den man zonder werk was. Dezen was een luiaard die 's morgens tot 8 of 9 uur in zijn bed bleef liggen. Binst den tijd dat de echtgenoten De Schrijver nevens ons gewoont hebben, heb ik er nooit geene bijzondere ruzie gehoord."

Onderzoeksrechter Raymond Herssens weet voorlopig voldoende. Hij bedankt de getuigen voor hun verklaring. De rechter zet nu alle verzamelde gegevens op een rijtje en is van de schuld van Gustaaf De Schrijver overtuigd.

Voorzitter Blomme, rechter Julius Obrie en onderzoeksrechter Raymond Herssens, die samen de raadkamer van de Rechtbank van 1ste Aanleg te Dendermonde vormen, komen op 27 april tot het besluit dat op basis van het verslag van de onderzoeksrechter en de vordering van de procureur des konings Bernolet dat het begane feit, voorzien is bij artikel 393 van het strafwetboek, wordt bestraft met eeuwigdurende dwangarbeid. Dit is voldoende om het bevel van gevangenzetting van 23 april 1889 te handhaven en te bekrachtigen.

Dezelfde dag bezoekt Jan-Frans D'hont Gustaaf De Schrijver in het celarresthuis te Dendermonde. De deurwaarder leest hem het bevel van zijn verdere gevangenzetting voor. De Schrijver kan nu binnen de 24 uur in beroep gaan, maar hij beschikt evenwel niet over

een raadsman. De deurwaarder laat een kopie van dit bevel, voor wat het kan dienen, bij de dader achter.

Ter aanvulling van zijn onderzoeksdossier ontvangt Raymond Herssens vanwege het gemeentebestuur van Zele een uittreksel van de overlijdensakte van Maria-Leonia Famelaer en een uittreksel van de geboorteakte van Gustaaf De Schrijver. Nadat hij deze stukken heeft gelezen, worden beide kopieën in het dossier geklasseerd.

Op 27 april heeft de onderzoeksrechter nog twee getuigen opgeroepen. Als eerste komt Nicolas Merlier aan de beurt. De 27-gendarm verklaart:

“Als De Schrijver gevangen was en dat wij hem naar Zele voerde, vroeg hij mij onderweg: “Is mijn vrouw dood?” Ik antwoordde dat ik het niet wist.

Later als hij te Zele in den bak zat, vroeg hij mij nog: “Is mijne vrouw dood?” “Ja”, antwoordde ik. Hebt gij ze gezien, hernam hij. “Ja”, was nog het antwoord.

“Hoeveel steken heeft zij”, vroeg hij dan. Ik antwoordde ik weet het niet, maar hoe dikwijls hebt gij gestoken. “Drie malen”, zegde hij. “Dan hebt gij toch gestoken,” zegde ik, “om ze zeker te hebben.” Hij antwoordde: “Dat is juist.”

Enige minuten nadien voegde hij er bij: “Ik peinsde toch niet dat zij zoude dood geweest hebben, nu zal ik ook voor mijn leven krijgen. “Dat moet gij afwachten,” antwoordde ik.

Den avond tevoren ben ik in de herberg van Vanderslijcken binnen gekomen met den brigadier als de schoonmoeder van de verdachte daar reeds was. Zij zat neven haar schoonzoon en sprak met hem. Opeens begon De Schrijver te weenen en weinig oogenblikken nadien verlieten wij de herberg voor hun. Ik heb niet kunnen hooren van wat er tusschen de verdachten en de schoonmoeder verteld is.

De gendarm ondertekent zijn verklaring en mag beschikken. Raymond Herssens roept nu een andere ordehandhaver binnen. Benedict Raemdonck, die al op de dag van de moord door Theodoor Blancquaert, de ambtenaar van politie te Zele, werd verhoord, blijft bij zijn eerder afgelegde verklaring. De 43-jarige champetter voegt er evenwel nog aan toe:

“Het was omtrent half acht als ik aan het huis van De Schrijver geweest ben. Er kon maar omtrent 10 minuten verlopen zijn tussen de moord en dit oogenblik. De Schrijver stond aan zijne deur die achter hem slotvast was en zijne vrouw kwam daar met een kind op haren arm. Het is De Schrijver die belooft heeft alles te herstellen. Hij scheen niet op zijn gemak te zijn.”

Na het sluiten van het proces-verbaal zegt Raemdonck nog dat het mogelijk is dat het slachtoffer Leonia Famelaer uit het huis van De Loose kwam. Echter zeker is hij blijkbaar niet.

Dezelfde dag vult Theodoor Blancquaert het voorgedrukte inlichtingenblad “*Criminele Statistiek*” met betrekking tot Gustaaf De Schrijver in.

Hieruit blijkt dat, afhankelijk van het seizoen, Gustaaf De Schrijver kloddengaarder of daghuurman is. Hij werkt voor eigen rekening, draagt weinig bij tot het onderhoud van zijn familie en het weinige geld dat hij bezit, verdrinkt hij. Kortom hij is behoeftig en behoort tot de lagere klasse van de maatschappij. Het kind, dat hij gewettigd heeft bij zijn huwelijk met Leonia Famelaer, wordt door zijn schoonmoeder verzorgd.

Zijn gedrag laat te wensen over en hij geniet een slechte faam. Op 22 juni 1878 is hij door de Rechtbank van Enkele Politie te Zele veroordeeld geweest met 1 dag gevangenis voor bedreigingen met daden. Op 6 april 1880 is hij voor slecht gedrag uit het leger weggejaagd.

Het verslag eindigt met het gegeven dat Gustaaf De Schrijver kan lezen en schrijven en dat hij lager onderwijs heeft genoten.

Theodoor Blancquaert verstuurt zijn “*statistiek*” naar het justitiepaleis te Dendermonde.

Onderzoeksrechter Raymond Herssens heeft op 30 april nog een aantal personen op zijn kabinet in het Dendermonds justitiepaleis gedagvaard.

De voormalige vriend van het slachtoffer komt als eerste aan de beurt. Lokeraar Leopold Verstraten verklaart vier jaar lang met Leonia Famelaer te hebben verkeerd. De 37-jarige hovenier voegt er onmiddellijk aan toe dat het kind niet van hem is. Op de vraag of hij op tweede paasdag Leonia heeft gesproken of gezien, antwoordt hij ontkennend. Hij is ook niet in de omgeving van het Schuitje (Kamershoek) geweest. De onderzoeksrechter weet voldoende en laat nu Nathalie Vanderslijcken

aantreden. Ook de 22-jarige herbergierdochter mag haar verhaal doen en verklaart:

“Den tweeden Paesschen was De Schrijver ’s avonds in onze herberg gekomen en na gezongen te hebben zoo als de eene en de andere bleef hij zitten zonder spreken. Ik bemerkte dat zijn schoonmoeder binnen kwam en nevens hem ging zitten. Welhaast begon De Schrijver aan zijn hair te trekken en trachtte zijn muts in stukken te trekken. Later begon hij te weenen. Wat er gezegd wierd tusschen hen heb ik niet verstaan, maar de moeder vroeg dikwijls aan de verdachte naar huis te willen gaan. Eindelijk verlieten zij te samen de herberg.

’s Anderendaags omtrent 7u30 ’s morgens kwam De Schrijver bij ons binnen een druppel vragende. Mijne zuster vroeg hem wat was dat dan gisterenavond. Ik gaan heden mij dood drinken antwoordde hij: “Zult gij naar mijn lijk komen!” Wij lachtten daar mede: maar enige oogenblikken nadien zegde mijne zuster: “Uwe vrouw gaat daar voorbij.” Hij stond op zeggende: “Zij zal met niets uit het huis gaan”. Hij betaalde zijnen druppel en gaf eenen cent te veel. Ik wilde hem terug geven, maar hij weigerde en verliet de herberg.”

Na het sluiten van het proces-verbaal zegt de getuige nog:

“Op andere zondagen kwam De Schrijver met zijn vrouw in onze herberg somwijlen. Het is ook gebeurd dat Leonia met hare moeder kwam en dat De Schrijver hun beloofd had hun daar te vervoegen; wat hij inderdaad deed. Volgens ik

kunnen bemerken heb, had de schoonmoeder veel liefde voor den verdachten.”

Ook Judith Vanderslijcken werd uitgenodigd en wordt ondervraagd. De tweelingzus doet hetzelfde verhaal als Nathalie. Zij voegt er evenwel bij:

“De weduwe Famelaer is niet binnen gekomen om lawijt te maken en op te spelen (ruzie te maken) tegen haren schoonzoon. Zij kwam serieus binnen en ik denk dat de personen die naast haar zaten niet verstaan hebben wat zij hem zegde.”

Onderzoeksrechter Herssens heeft nog twee belangrijke getuigen op zijn laatste staan die hij die dag wenst te ondervragen.

Als eerste komt Eugenie Van Laere aan de beurt. Het is de tweede keer dat zij door de onderzoeksrechter wordt ondervraagd. De schoonmoeder van de dader verklaart:

“S’avonds omtrent half negen zoals mijn zoon Camiel (Van Laere)⁸ het mij verteld heeft, had Leonia aan haren man gevraagd: “Maar zegd toch eens, waar hebt gij uw klederen gedaan?” Hij had het haar dan gezegd en belooft ze te gaan halen. Nauwelijks had hij het huis verlaten of hij kwam terug haar vragende enig geld. Zij gaf hem vier centen om een drubbel te kunnen drinken. In plaats van het goed te gaan halen en terug te komen, bleef hij weg en het is zoo dat Leonia zich bij mij te bed begaf, moedde (beu) zijnde van hem af te wachtten.

⁸ Onwettig kind (° Zele 06-03-1874 - +Zele 16-07-1944) geboren na de dood van haar man.

Later vernemende dat hij bij Vanderslijcken was, ging ik zien waar hij zoolang gebleven was. Ik heb hoegenaamd niet gezegd aan De Schrijver dat zijne vrouw weigerde met hem te gaan slapen, maar ik heb hem doen kennen dat zijn vrouwe bij mij sliep en niet tegenstaande is hij van de herberg rechtstreeks naar zijn huis gegaan zonder zijn vrouw te komen roepen. Het is maar later dat hij komen kloppen is op het huis en dan weigerde Leonia mede te gaan, omdat hij zoo zat was en omdat ze vroeger mishandeld had geweest. Zoo zij het ons dan kenbaar maakte.

Leonia had zich bij mij te bed begeven, omdat zij bij haar thuis niet binnen kon, want De Schrijver had den sleutel van het huis. De andere zondagen hadden zij de gewoonte zich te vinden bij Vanderslijcken of wel bij ons.

In de herberg heb ik aan De Schrijver geen sture (streng) woorden toegesproken. Hij trok aan zijn hair en aan zijne muts, omdat hij zoo zat was.

Het was den duivel der jarloerscheid die hem vast had, want somwijlen had hij gansch den dag neven haar doorgebracht en dan moest hij nog 's avonds haar verwijten dat zij met andere geweest had."

Ondertussen heeft onderzoeksrechter Raymond Herssens de verdachte uit zijn cel laten overbrengen naar het justitiepaleis. De "Dikken" wordt ook voor de tweede maal ondervraagd. Hij vertelt:

"Ik had aan mijne vrouw beloofd mijn dingen (kleederen) te gaan halen en was met dit inzicht bij Clement gegaan, maar ik ben daar

halfbedronken geraakt en zoo heb ik daar geld geleend.

In de herberg Vanderslijcken trok ik aan mijn hair en mijne muts, omdat het mijne vrouw niet was die mij komen roepen had. Ik heb dan aan mijne (schoon)moeder gezegd: "Als mijne vrouw zoo weinig gevoelens voor mij heeft dat zij mij niet komt roepen dan heb ik met haar geen affaires meer." Maar ik heb hoegenaamd niet gezegd dat zij eene hoer was. Het is zo dat de moeder mij gezegd heeft: "Gaan slaapt alleen, dat zal misschien beteien." Ik ben dan inderdaad naar mijn huis gegaan en heb mijn vrouw later geroepen. Het is ook waar dat mijn schoonbroeder ons op de hielen gevolgd heeft om te zien of ik Leonia niet mishandelde. Zij heeft niet met geweld moeten geleidt worden, maar hare broeders hebben haar toch verscheidene maal moeten aanmoedigen vooraleer zij wilde medekomen.

Ik heb inderdaad te Vanderslijcken gezegd dat ik mij ging dood drinken. Ik was wanhoopig omdat ik geen werk had en omdat wij zoveel tegenspoed hadden. Ik had hoegenaamd niet gedacht ze ter dood te brengen. Het is maar later als zij haar goed ging wegdragen, dat ik opeens het gedacht gevat heb een mes te nemen.

Met welk inzicht kan ik niet zeggen, maar zekers wilde ik ze niet ter dood brengen.

Het is waar ook dat wij ruzie gehad hadden, maar niet den dag tevoren maar wel 2 à 3 dagen vroeger."

Op 10 mei 1889, 17 dagen na de begane misdaad, sluit onderzoeksrechter Raymond Herssens zijn onderzoek af. Hij bezorgt zijn besluit en het volledige dossier met bijgaande overtuigingsstukken aan procureur des konings Benoit Bernolet.

De procureur blijkt afwezig te zijn als de rechtsvordering tegen Gustaaf De Schrijver wordt opgesteld. Substituut-procureur des konings De Busschere is van oordeel dat er voldoende en genoegzame bezwaren bestaan en het feit, met inzicht ter dood te brengen, bestraft wordt met lijfstraffen vraagt hij de raadkamer van de Rechtbank van 1ste Aanleg te Dendermonde om de aanhouding van de betichte te bevelen en de zaak over te maken aan de procureur-generaal van het Hof van Beroep te Gent. Bij de rechtsvordering wordt een lijst gevoegd van de overtuigingsstukken die in beslag werden genomen⁹. Het betreft:

- 1) een mes
- 2) een wollen halsdoek
- 3) een witten demitten (katoenen) rok
- 4) een grijze wollen jak
- 5) een wit demitten onderlijf
- 6) een wit baalkatoenen hemd
- 7) een paar halve wollen kousen
- 8) een rok (zwart en rode strepen)
- 9) een bloemengrijze voorschoot

Op 24 mei komen voorzitter Blomme, onderzoeksrechter Raymond Herssens en rechter-plaatsvervanger Joannes-Baptiste Maffei bijeen in de raadkamer van de Rechtbank van 1ste Aanleg, zittinghoudende te Dendermonde, rechterlijk arrondissement der provincie Oost-Vlaanderen

⁹ Enkel in het proces-verbaal van veldwachter Hippoliet De Loose wordt de in beslagname van het mes vermeld.

samen. Op basis van de verzamelde stukken, de eis van substituut-procureur des konings De Busschere en het verslag van onderzoeksrechter Raymond Herssens beslissen de rechters om de processtukken, het proces-verbaal dat het voorwerp van het misdrijf vaststelt en de staat der stukken van overtuiging aan de heer procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent over te maken.

Bovendien vaardigt de raadkamer het bevel uit om Gustaaf De Schrijver, die weliswaar opgesloten zit in het celarresthuis van de Dendermondse gevangenis, aan te houden en naar het justitiehuis van de Gentse gevangenis over te brengen. Voor alle zekerheid wordt nogmaals de persoonsbeschrijving van De Schrijver in het bevel opgenomen:

Lengte	1,70 meter
Haar	zwart
Wenkbrauwen	zwart
Ogen	bruin
Neus	middelmatig
Mond	middelmatig
Kin	rond
Voorhoofd	hoog
Wezen (gezicht)	ovaal

Pas op 31 mei overhandigt J. De Clerck, bestuurder van het celarresthuis te Dendermonde, de akte van de raadkamer aan Gustaaf De Schrijver. De kloddengarder dient naar zijn nieuw verblijf te Gent te worden overgebracht.

Het volledige dossier met de bijhorende overtuigingsstukken wordt op 1 juni 1889, 38 dagen na de misdaad, door de procureur des konings van Dendermonde aan de procureur-generaal van het Hof van Beroep te Gent voor beslissing overgemaakt. Het onderzoek heeft tot nu toe 124,80 frank gekost.

HET PROCES

Op 15 juni 1889 klaagt substituut Alexis Callier, nadat hij het volledige onderzoeksdossier heeft doorgenomen, Gustaaf De Schrijver aan van:

- A. met inzicht om ter dood te brengen een *doodslag* begaan te hebben op den persoon van zijn wettige vrouw Famelaer Maria-Leonia te Zele, den 23 april 1889;
- B. *slagen en kwetsuren* toegebracht te hebben aan Maria-Leonia Famelaer, welke slagen en kwetsuren vrijwillig, doch zonder inzicht om ter dood te brengen toegebracht, de door van gezegde Maria-Leonia Famelaer nochtans veroorzaakt te hebben te Zele den 23 april 1889.

Voor het feit A (artikel 393 van het strafwetboek) bestaan er volgens de substituut geen bezwaren. Voor het feit B zijn er volgens hem wel genoegzaam bezwaren (artikel 401 van het strafwetboek).

De substituut-procureur-generaal van het Hof van Beroep te Gent zwakt de vordering van de procureur des konings te Dendermonde af tot opzettelijke slagen en verwondingen met de dood tot gevolg zonder de intentie te doden.

Substituut Carlier vraagt aan de Kamer van Inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Gent of deze zich akkoord kan verklaren met zijn vordering en de aangeklaagde voor het Hof van Assisen te verzenden voor het feit B en hem niet verder te vervolgen voor feit A. Indien de Kamer akkoord gaat dient eveneens het bevel van blijfneming van Dendermonde te worden vernietigd en door een nieuw bevel te worden vervangen.

Dezelfde dag volgt de Kamer van Inbeschuldigingstelling, die werd samengesteld uit de heren E. de Meren..., eerste voorzitter, Ch. Van Praet, E. Van der Haeghen, O. de Meulenaere, Van Werveke, raadsheren, de substituut in zijn redenering en verleent een arrest.

Nadat de substituut en de griffier de vergadering hebben verlaten vernietigt de Kamer van Inbeschuldigingstelling het bevel van blijfneming van 24 mei laatstleden en vaardigt een nieuw bevel van blijfneming uit op basis van de beschuldiging van het feit B. Verder beslissen de rechters dat Gustaaf De Schrijver naar het Hof van Assisen van de provincie Oost-Vlaanderen, zittinghoudende te Gent wordt verwezen. Voor de misdaad “*doodslag*” wordt hij niet meer vervolgd.

Volgens het proces-verbaal dat door griffier S. Mortelmans werd opgesteld dient De Schrijver onmiddellijk te worden opgesloten in het arresthuis te Gent.

Substituut-procureur-generaal Alexis Callier wordt van voormelde beslissingen op de hoogte gebracht. Nu kan hij zijn akte van beschuldiging schrijven. Nadat hij het volledige dossier gedetailleerd heeft doorgenomen is hij met voornoemde akte klaar op 22 juni 1889. Zij luidt als volgt:

“De procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent geeft te kennen hetzelfde Hof, Kamer van Beschuldiging, bij arrest van 15-06-1889 voor het Hof van Assisen der Provincie Oost-Vlaanderen verzonden heeft De Schrijver Gustaaf, 28 jaren, kloddengaarder, geboren en wonende te Zele, aangehouden, als beschuldigd voor slagen en kwetsuren toegebracht te hebben aan Maria-Leonia Famelaer, welke slagen en kwetsuren, vrijwillig,

doch zonder inzicht om ter dood te brengen, toegebracht, de dood van gezegde Maria-Leonia Famelaer nochtans veroorzaakt te hebben te Zele op 23 april 1889. Misdaad voorzien bij artikelen 401 van het strafwetboek.

Vervolgens heeft de ondergetekende Procureur Generaal de tegenwoordige Akte van Beschuldiging opgesteld, bij welke hij vertoont dat uit de processtukken de volgende daden en omstandigheden voortvloeien: De beschuldigde De Schrijver was met Maria Famelaer sedert 4 maanden getrouwd, toen, door zijn slechte handelswijze, het samenleven begon lastig te vallen aan zijn vrouw. In de beginne hadden zij mogen wonen bij de ouders van de vrouw, maar sedert dat De Schrijver een huis had moeten huren en werk had moeten zoeken, was hij beginnen drinken. Den 22-04-1889 gaf hij zijn beste klederen in pand om zich geld te verschaffen en in de herbergen te mogen verkwisten. Rond middernacht was hij nog bezig in de herberg van Vanderslijcken te drinken en te zingen. De vrouw was bij haar moeder gevluht. Op het aandringen van de moeder verliet hij eindelijk de herberg. Hij was zat, trok zijn haar uit zijn hoofd, roepende dat hij geen affairen met zijn vrouw meer had dat hij een hoere was.

De vrouw weigerde eerst van met hem naar huis te gaan, maar op het verzoek haar broer vertrok zij met hem al wenende. Daar De Schrijver den sleutel verloren had, waren zij verplicht naar het huis des ouders weder te keren De vrouw bleef daar slapen De Schrijver, na er enige tijd ook gebleven te zijn,

vertrok en geraakte in zijn huis binnen met een venster te verbrijzelen.

's Anderendaags morgens kwam zijne vrouw bij hem terug. Na een woordenwisseling, nam opeens De Schrijver een tafelmes en bracht haar er mede twee steken toe. De vrouw werd lichtelijk gekwetst aan den hals door de eerste steek, maar de tweede steek aan de linker bil raakte ongelukkiglijk een slagader. De vrouw stierf na enige minuten.

De Schrijver die onmiddellijk na het feit de vlucht had genomen, is aangehouden geweest en heeft zijne plichtigheid bekend. Hij heeft alleenlijk beweerd dat hij het inzicht niet gehad had zijne vrouw te vermoorden.

Diensvolgens is de voornoemde De Schrijver Gustaaf beschuldigd van slagen en kwetsuren toegebracht te hebben aan Maria-Leonia Famelaer, welke slagen en kwetsuren vrijwillig doch zonder inzicht om ter dood te brengen, toegebracht, de dood van gezegde Maria-Leonia Famelaer nochtans veroorzaakt hebben, te Zele, den 23 april 1889.”

De dag nadien ontvangt Gustaaf De Schrijver bezoek. Deurwaarder Polydoor Facon uit Gent bezoekt de kloddengaarder en leest hem het arrest van 15 juni, waarmee naar het Hof van Assisen te Gent wordt verwezen en de akte van beschuldiging, die gisteren door de substituut van de procureur-generaal werd opgesteld, voor en overhandigt hem beide stukken.

Op basis van voornoemde stukken wordt Gustaaf De Schrijver van het arresthuis naar het justitiehuis

overgeplaatst. Hij wordt op de rol der gevangenen ingeschreven.

Op 24 juni 1889 wordt de “Dikken” uit zijn cel gehaald en de eerste maal overgebracht naar het justitiepaleis te Gent. Hij moet voor Vital Soudan, raadsheer bij het Hof van Beroep te Gent, verschijnen. Onze kloddengaaarder wordt een eerste maal door de voorzitter van het Hof van Assisen ondervraagd.

Nadat Gustaaf De Schrijver zich heeft geïdentificeerd, leest de raadsheer het arrest van verwijzing en de akte van beschuldiging voor. Hij vraagt aan de Zelenaar of hij nog iets heeft toe te voegen. De Schrijver antwoordt:

“Ik blijf volherden in de verklaringen die ik gedaan heb voor de heer onderzoeksrechter; ik heb daar voor het ogenblik niets aan te veranderen noch bij te voegen.”

Vital Soudan vraagt nar het gerechtelijk verleden van de beschuldigde. De Schrijver zegt dat hij op 22 juni 1878 door de Rechtbank van Enkele Politie van Zele is verwezen geweest tot 1 dag gevang, uit hoofde van beledigingen. Op 6 april 1880 werd hij van het leger weggezonden voor slecht gedrag. En een viertal jaar geleden is hij door de Correctionele Rechtbank van Dendermonde voor verbreking van een afsluiting tot 8 dagen gevangenis veroordeeld.

De voorzitter vraagt of De Schrijver al een raadsmaan heeft gekozen om u hem te staan in de verdediging van zijn zaak. De beschuldigde antwoordt dat de middelen niet heeft om een advocaat te betalen. Als laatste wenst de voorzitter nog te vernemen in welke de taal, “De Fransche” of “De Vlaamsche” hij wenst te worden verdedigd

Arthur Buysse
(verz. Liberaal Archief)

De Schrijver antwoordt:

“Het is mij onverschillig, ik laat dat aan mijnen raad over, die zal er het best over oordelen.”

Voorzitter Vital Soudan beslist om Meester Arthur Buysse, advocaat bij het Hof van Beroep te Gent, als raadsman van Gustaaf De Schrijver te benoemen.

De Schrijver krijgt nu 5 dagen de kans om in beroep te gaan tegen het arrest dat hem naar het Hof van Assisen te Gent verzendt.

Dezelfde dag ontvangt Gustaaf De Schrijver een kopij van de processen-verbaal die het begane misdrijf vaststellen alsook de verklaringen van de getuigen. Hij kan aan zijn verdediging beginnen.

Op 27 juni stelt Alexis Callier zijn lijstje van de getuigen op die volgens hem moeten worden gehoord. Hij beperkt zich tot volgende personen:

- 1) Herssens Raymond, onderzoeksrechter, Dendermonde
- 2) Poirier Alexis, geneesheer, Dendermonde
- 3) Raemdonck Benedict, 43 jaar, veldwachter, Zele
- 4) De Loose Hippoliet, 53 jaar, veldwachter, Zele
- 5) Merlier Nicolaas, 27 jaar, gendarm, Zele
- 6) De Loose Delphine, 34 jaar, zonder beroep, Zele
- 7) Clement Frans, 52 jaar, herbergier, Zele
- 8) Vanderslijcken Nathalie, 22 jaar, herbergierster, Zele
- 9) Vanderslijcken Judith, 22 jaar, herbergierster, Zele
- 10) Van Laere Eugenie, weduwe Famelaer, 50 jaar, Zele
- 11) Famelaer Gustaaf, 26 jaar, arbeider, Zele
- 12) Famelaer Honoré, 22 jaar, kleermaker, Zele

Dezelfde dag nog bezorgt deurwaarder D. Bygodt, uit Gent een afschrift van deze lijst aan Gustaaf De Schrijver. De procedure inzake de dagvaarding van de getuigen kan worden gestart. De getuigen dienen zich op maandag 1 juli 1889 om 10 uur 's morgens aanbieden in de gehoorzaal van het gerechtshof van Assisen in het paleis van justitie te Gent. Zij die niet zullen verschijnen, zullen worden gedwongen en veroordeeld tot het betalen van een boete.

Alle Zeelse getuigen of één van hun aanverwanten krijgen op 28 juni bezoek van de Zeelse deurwaarder Joannes Lion. Een afschrift van de dagvaarding wordt hen overhandigd.

Onderzoeksrechter Raymond Herssens ontvangt zijn dagvaarding uit handen van de procureur des konings te Dendermonde. Hij bevestigt de ontvangst ervan op 29 juni.

Ook wetsdokter Alexis Poirier zal zijn dagvaarding wel hebben ontvangen, gezien hij op de zitting aanwezig is. In het dossier is hiervan geen spoor terug te vinden.

Ter aanvulling van zijn dossier had substituut-procureur-generaal Callier per telegram een uittreksel van het vonnis van 27 oktober 1885 ten laste van de verdachte bij de procureur des konings te Dendermonde opgevraagd. Hieruit blijkt dat Gustaaf De Schrijver in de nacht van 19 op 20 juli de afsluiting van Dominicus De Jourie te Zele had vernield. De Correctionele Rechtbank van Dendermonde had hem hiervoor veroordeeld tot acht dagen gevangenis en het betalen van de proceskosten, een bedrag van iets meer dan 5 frank.

Eén dag voor de start van het assisenproces worden onderstaande gezworenen door het lot aangeduid. Uit deze namenlijst zullen de 12 juryleden worden geloot.

- 1) Bellemans Emiel, notaris, Sint-Niklaas
- 2) Brasseur Octaaf, koophandelaar, Gent
- 3) Van Wittenberghe Felix, bierbrouwer, Roborst
- 4) Bonte Desideer, bierbrouwer, Gent
- 5) Guillaume Gustaaf, gepensioneerde van de staat, Sint-Gillis-Waas
- 6) Vandendooren-De Geyne Ch., rentenier, Ronse
- 7) Moeyersoen Franciscus, grondeigenaar, Aalst
- 8) Stevens Camiel, notaris, Ledeberg
- 9) Smets Pieter, koopman, Gent
- 10) Grenier Lodewijk, fabrikant, Gent
- 11) Mertens Karel, grondeigenaar, Gent
- 12) de Nieulant de Pottelberghe Franciscus, grondeigenaar, Opdorp
- 13) Van Gelder Karel, koophandelaar, Deinze
- 14) Eeman Eduard, notaris, Erpe
- 15) De Buysscher August, advocaat en schepen, Ninove
- 16) Haverbeke Karel, notaris, Gent
- 17) De Bruyne Pieter, advocaat, Gent
- 18) Haentjens Karel, olieslager, Overmere
- 19) Van Grembergen Severinus, burgemeester, Eksaarde
- 20) Vermeulen Alfred, ondernemer, Gent
- 21) de Ghellinck d'Elseghem Amaury, burgemeester, Elsegem
- 22) De Canck Raymond, notaris, Evergem
- 23) Van Tieghem de Ten Berghe Paul, grondeigenaar, Mariakerke
- 24) Van Damme Philemon, fabrikant, Hamme
- 25) Kervyn Alban, grondeigenaar, Zele
- 26) Borreman Emiel, schepen, Aalst
- 27) de Kerckhove de Denterghem Gabriel, burgemeester, Deurle
- 28) Brugghevan Lodewijk, burgemeester, Ursel
- 29) Brys Achiel, nijveraars, Temse
- 30) De Potter Joris, grondeigenaar, Melle

Bijgevoegde gezworenen:

- 1) Leonard Polydoor, ingenieur, Gent
- 2) Boterdaele Achiël, drukker, Gent
- 3) Missaelt August, gepensioneerd van de staat, Gent
- 4) De Mynck Joris, koophandelaar, Gent

In de loop van de dag wordt een afschrift van deze lijst door deurwaarder Polydoor Facon aan Gustaaf De Schrijver bezorgd. Facon deelt hem nog mee dat hij morgenvroeg naar de zittingszaal van het Hof van Assisen zal worden overgebracht.

Op maandag 1 juli 1889 om half elf 's morgens wordt er in de zittingszaal van het Hof van Assisen eerst de procedure gestart om de volksjury samen te stellen. Voorzitter Vital Soudan, raadsheer bij het Hof van Beroep te Gent, geeft in bijzijn van Alexis Callier, substituut-procureur-generaal aan zijn griffier, Désiré Mestdagh, de opdracht om de namen van de 24 aanwezige titelvoerende en niet verschoonde of ontslagen burgers af te roepen. De naamafroeping gebeurt voor de opening van de zitting. Ook Arthur Buysse, raadsman van Gustaaf De Schrijver is aanwezig.

De naam van elke gezwoorene, die zijn aanwezigheid bevestigd, wordt in een bus gelegd. Gezien de gezworenen met 24 zijn, heeft de beschuldigde en het Openbaar Ministerie het recht om elk 6 potentiële juryleden te wraken. De uitoefening van dit recht komt eerst de verdediging toe. De reden van wraking dient niet kenbaar te worden gemaakt.

De bus wordt behoorlijk geschud en vervolgens worden één voor één de namen uitgeloot. Uiteindelijk wraakt de raadsman van Gustaaf De Schrijver 5 personen:

- 1) Haverbeke Karel
- 2) Bellemans Emiel
- 3) Grenier Lodewijk
- 4) Stevens Camiel
- 5) De Bruyne Pieter

Alexis Callier weigert eveneens 5 gezworenen:

- 1) Van Wittenberghe Felix
- 2) Brasseur Gustaaf
- 3) Eeman Eduard
- 4) Guillaume Gustaaf
- 5) Borremans Emiel

Zodra er uit de bus 12 namen werden getrokken die niet werden gewraakt is de volksjury samengesteld. De jury zal bestaan uit:

- 1) Bruggeman Lodewijk
- 2) Kervyn Alban (Zelenaar)
- 3) Vandendooren-De Geyne Ch.
- 4) De Ghellinck d'Elseghem Amaury
- 5) Smets Pieter
- 6) De Canck Raymond
- 7) Leonard Polydoor
- 8) Van Grembergen Severinus
- 9) De Potter Joris
- 10) Mertens Karel
- 11) Van Tieghem de Ten Berghe Paul
- 12) Brys Achiel

Lodewijk Bruggheeman, wiens naam als eerste werd getrokken is van rechtswege oppergezworene. De jury heeft echter het recht om iemand anders aan te duiden. Na een korte beraadslaging in de vergaderzaal komen de 12 leden opnieuw de zittingszaal van het Hof van Assisen

binnen en Lodewijk Bruggheman bevestigt dat hij oppergezworene blijft.

De 12 gezworen nemen plaats op hun zitbanken afgescheiden van het publiek, de partijen en de getuigen, rechtover de bank, die voor de beschuldigde is bestemd.

Vervolgens wordt het Hof van Assisen samengesteld. Tot voorzitter wordt benoemd Vital Soudan, raadsheer bij het Hof van Beroep te Gent. Hij wordt bijgestaan door bijzitters H. Baertsoen en P. De Smet. Baertsoen is ondervoorzitter en De Smet is rechter bij de Rechtbank van 1ste Aanleg van Gent. Substituut-procureur-generaal vertegenwoordigt het Openbaar Ministerie. Als griffier werd Désiré Mestdagh aangeduid.

Zodra het Hof zijn plaats heeft ingenomen wordt de beschuldigde Gustaaf De Schrijver als vrij man door twee bewaarders, die hem het vluchten moeten beletten, in de zittingszaal binnengebracht. In afwachting van zijn verschijning zat hij sinds deze morgen in één van de cellen van het justitiepaleis opgesloten. Hij wordt bijgestaan door zijn raadsman, Arthur Buysse.

De voorzitter verklaart de zitting voor geopend. De deuren van de zittingszaal staan open en de toegang is vrij voor het publiek. De “*overtuigingsstukken*” bevinden zich voor de rechtbank. De glazen kast bevat:

- 1) een mes
- 2) een wollen halsdoek
- 3) een witten demitten rok
- 4) een grijze wollen jak
- 5) een wit demitten onderlijf
- 6) een wit baalkatoenen hemd
- 7) een paar halve wollen kousen
- 8) een rok (zwart en rode strepen)
- 9) een bloemen grijzen voorschot

Vervolgens richt voorzitter Vital Soudan het woord naar Gustaaf De Schrijver. Hij vraagt aan de beschuldigde zijn naam, voornamen, ouderdom, afstamming, beroep, woonst- en geboorteplaats. De 28 jarige kloddengaarder beantwoordt zenuwachtig de vragen.

De voorzitter vraagt aan de beschuldigde in welke taal hij wenst te worden verdedigd. De “Dikken” antwoordt:

“Ik begeer in de Vlaamsche taal verdedigd te worden.”

De voorzitter richt zich nu tot de 12 gezworenen. Hij verzoekt hen recht te staan en hun hoofddekse af te doen en vraagt hen met opgeheven hand de eed af te leggen. Nadat de Soudan de woorden, die in artikel 312 van het wetboek van rechtspleging in strafzaken voorkomen, heeft voorgelezen, antwoordt elke jurylid afzonderlijk:

“Dat zweer ik.”

Onmiddellijk daarna waarschuwt de voorzitter Gustaaf De Schrijver aandachtig te zijn inzake hetgeen hij gaat horen. Désiré Mestdaghe leest vervolgens met luide stem het arrest, waarbij de beschuldigde voor het Hof van Assisen werd verzonden en van de akte van beschuldiging, ten gevolge van dit arrest opgesteld, voor.

Na de lezing herinnert voorzitter Vital Soudan Gustaaf De Schrijver aan wat de akte van beschuldiging inhoudt en zegt hem:

“Daarvan zijt gij beschuldigd; gij zult de bezwaren horen die tegen u zullen worden ingebracht.”

Substituut-procureur-generaal Alexis Callier krijgt het woord en verklaart voor het ogenblik zich te gedragen naar de inhoud van de akte van beschuldiging. Hij bezorgt aan de voorzitter de lijst van de getuigen, die op zijn verzoek moeten worden gehoord. Deze lijst wordt door griffier Mestdagh met luide stem voorgelezen. Alle getuigen zijn aanwezig en beantwoorden de naamafroeping. Voorzitter Soudan stuurt hen vervolgens naar de kamer, die voor hen is bestemd.

Vervolgens richt de voorzitter zich opnieuw tot Gustaaf De Schrijver. Hij laat de overtuigingsstukken aan de kloddengarder zien en vraagt hem persoonlijk of hij deze herkent. De Schrijver bevestigt de vraag.

Vital Soudan maakt van de gelegenheid gebruik om dezelfde bewijsstukken ook aan Arthur Buysse, aan de gezworenen, aan het Openbaar Ministerie en aan de leden van het Hof te tonen.

Daarna worden de getuigen, de éne na de andere opgeroepen en in de zittingszaal binnengeleid. Nadat ze eerst de gebruikelijke eed:

*“Ik zweer te spreken zonder haat en zonder vrees,
geheel de waarheid te zeggen en niets dan de
waarheid, zoo helpe mij God en alle zijn Heiligen”*

hebben uitgesproken, leggen zij hun mondelinge verklaring af. Na hun getuigenis nemen ze in de zittingszaal plaats.

Als eerste komt onderzoeksrechter Raymond Herssens aan de beurt. De overtuigingsstukken worden hem, ondanks dat hij ze kent, nogmaals vertoond. De 30-jarige Dendermondenaar geeft nog eens het relaas van zijn onderzoeksdaeden en zijn vaststellingen.

Vervolgens komt Alexis Poirier aan het woord. De 55-jarige geneesheer dient als deskundige voor zijn verklaring nog een bijkomende eed¹⁰ af te leggen.

Na de dokter komen onderstaande Zeelse getuigen aan de beurt:

- 1) Raemdonck Benedict, 43 jaar, veldwachter
- 2) De Loose Hippoliet, 53 jaar, veldwachter
- 3) Merlier Nicolaas, 27 jaar, gendarm
- 4) De Loose Delphine, 34 jaar, huishoudster
- 5) Clement Frans, 52 jaar, herbergier en vlaskoopman
- 6) Vanderslijcken Nathalie, 22 jaar, herbergierster
- 7) Vanderslijcken Judith, 22 jaar, herbergierster
- 8) Van Laere Eugenie, weduwe Famelaer, 50 jaar

Eugenie Van Laere verklaart als laatste dat zij de schoonmoeder van de beschuldigde is. Daarop beveelt voorzitter Vital Soudan dat zij enkel zal worden gehoord. Zij legt de eed niet af.

Rond half twee, drie en half uur, schorst de voorzitter de zitting. Hij deelt mee dat de verhoren morgen, 2 juli, om half tien zullen worden hernomen. De getuigen, met uitzondering van Raymond Herssens en Eugenie Famelaer, die vandaag werden gehoord, dienen zich morgen niet meer aan te bieden. De twee zonen van Eugenie Van Laere, die nog in de wachtkamer van de getuigen zitten, vernemen pas later dat zij zich morgen opnieuw moeten aanbieden.

Ook de gezworenen moeten morgen aanwezig zijn.

¹⁰ “Ik zweer bovendien mijn verslag te doen en mijn gevoelens te uiten, volgens mijne eer en geweten, zo helpe mij God en alle zijn Heiligen.”

Op 2 juli, rond tien uur, als iedereen de voor hem bestemde plaats heeft ingenomen, verklaart voorzitter Vital Soudan de zitting voor heropend. Ook de overtuigingsstukken berusten in de zittingszaal.

Raymond Herssens en Eugenie Van Laere zijn opnieuw aanwezig. Gezien zij reeds gehoord zijn mogen zij in de zittingszaal plaatsnemen. Gustaaf en Honoré Famelaer, schoonbroers van de beschuldigde, wachten voorlopig in de kamer bestemd voor de getuigen.

De heer voorzitter beveelt krachtens zijn willekeurige macht en zonder tegenspraak van de beschuldigde noch van zijn raadsman dat onderstaande drie uittreksels aan de processtukken zullen worden toegevoegd. Deze zijn nu maar op de rechtbank toegekomen. Het betreft:

- 1) een extract uit de huwelijksakte van Gustaaf De Schrijver met Maria Famelaer
- 2) een extract uit de geboorteakte van Matihilde Famelaer
- 3) een extract uit een vonnis uitgesproken tegen De Schrijver

Vital Soudan roept de eerste getuige op. Gezien zijn verwantschap met de betichte legt de 26-jarige arbeider Gustaaf Famelaer de eed niet af. Hetzelfde geldt voor zijn 4 jaar jongere broer Honoré, die als laatste getuige wordt aanhoord.

Zodra alle getuigen hun verklaring hebben afgelegd, verleent de voorzitter het woord aan het Openbaar Ministerie om de middelen uitéén te zetten die de beschuldiging van Gustaaf De Schrijver staven. Alexis Callier houdt zijn pleidooi in het Nederlands. Na het betoeg van de substituut-procureur-generaal komt meester

Arthur Buysse aan het woord. Hij haalt ter verdediging van Gustaaf De Schrijver een aantal elementen en argumenten aan die in het voordeel van zijn cliënt zouden kunnen spelen.

Vervolgens wordt Alexis Callier in zijn wederantwoord gehoord en meester Buysse, advocaat, bestrijdt in het belang van de beschuldigde het wederantwoord van het Openbaar Ministerie.

De beschuldigde Gustaaf De Schrijver krijgt als laatste het woord. Voorzitter Vital Soudan vraagt hem of hij nog iets tot zijn verdediging bij te voegen heeft. De kloddengaarder zegt niets meer.

Nadat de beschuldigde en zijn raadsman het laatste woord hebben gehad, verklaart de voorzitter de verhandelingen voor gesloten. Hij leest de twee schuldvragen, die door hem worden gesteld, voor en ondertekent ze.

Hij herinnert de gezworenen aan hun rechten en plichten en de procedure die zij dienen te volgen. Hij legt hen uit op welke wijze zij moeten te werk gaan en hoe zij hun stem moeten uitbrengen.

De voorzitter overhandigt vervolgens de gestelde vragen aan oppergezworene Lodewijk Bruggheman en bezorgt hem een voldoende aantal gedrukte stembriefjes met de zegel van het Hof van Assisen. De stembriefjes zijn ofwel in het “*Fransch*” ofwel in het “*Vlaamsch*” opgesteld.

Op hetzelfde ogenblik bezorgt de voorzitter de volksjury de akte van beschuldiging, de processen-verbaal, die het misdrijf vaststellen en alle processtukken, behalve de geschreven verklaringen van de getuigen.

Als deze procedure achter de rug is, dient Gustaaf De Schrijver de zittingszaal te verlaten. Hij wordt, in afwachting van de beslissing van de volksjury, in één van de cellen net naast de zittingszaal, opgesloten.

De 12 gezworenen begeven zich in hun kamer om er te beraadslagen. De voorzitter geeft aan Jean Geyser, brigadier en bevelhebber van de gendarmerie van dienst, het bijzonder en schriftelijk bevel de uitgangen van de kamer van de juryleden te doen bewaken. Het Hof trekt zich terug in zijn raadkamer.

De volksjury komt snel tot een besluit. Ze neemt opnieuw haar plaats in de zittingszaal in. Het Hof wordt van het einde van de beraadslaging van de jury ingelicht en keert naar de zittingszaal terug.

Voorzitter Vital Soudan vraagt aan de gezworenen de uitslag van hun beraadslaging. Oppergezworene Lodewijk Bruggheeman staat recht en met de hand op het hart spreekt hij met luide stem de volgende woorden uit:

Op de eerste vraag (voornaam daad):

“De Schrijver Gustaaf, alhier beschuldigd, is hij plichtig van te Zele den 23 april 1889 vrijwillig slagen en kwetsuren te hebben toegebracht aan Maria-Leonia Famelaer?

Op mijne eer en mijn gevoelens voor God en voor de mensen de verklaring van de jury is JA”

Op de tweede vraag (verzwarende omstandigheden):

“Hebben de vrijwillige slagen en kwetsuren in de vorenstaande eerste vraag vermeld ofschoon

*zonder inzicht om ter dood te brengen,
toegebracht, nochtans den dood van Maria-Leonia
Famelaer veroorzaakt?*

*Op mijne eer en mijn gevoelen voor God en voor de
mensen de verklaring van de jury is JA”*

De verklaring van de jury wordt door Lodewijk Bruggheeman ondertekend en door hem aan voorzitter Vital Soudan overhandigd. Dit alles gebeurt in het bijzijn van de overige gezworenen.

De voorzitter en de griffier ondertekenen eveneens deze verklaring. Daarna doet de voorzitter de beschuldigde in de zittingszaal verschijnen. In aanwezigheid van Gustaaf De Schrijver leest griffier Désiré Mestdagh met luide stem het verdict van de jury voor.

Gezien Gustaaf De Schrijver schuldig werd verklaard, krijgt het Openbaar Ministerie opnieuw het woord. Alexis Callier vordert om de beschuldigde De Schrijver Gustaaf te veroordelen tot de straffen bij de wet bepaald en tot het betalen van de proceskosten. Vervolgens ondertekent de substituut-procureur-generaal zijn eis.

Voorzitter Soudan vraagt aan Gustaaf De Schrijver of hij nog iets tot zijn verdediging heeft te zeggen. De beschuldigde verklaart niets meer te zeggen te hebben. Raadsman Arthur Buysse vraagt nog aan het Hof rekening te willen houden met mogelijke verzachtende omstandigheden.

Nadat alle partijen het woord hebben gehad, begeeft het Hof zich naar zijn raadkamer om te beraadslagen en haar arrest te vormen. Zodra de drie rechters tot een beslissing zijn gekomen, roepen zij griffier Mestdagh naar hun

raadkamer om het gevelde arrest op te stellen. Als dit is gebeurd, komt het viertal opnieuw de zittingszaal binnen. De voorzitter spreekt, in het bijzijn van het publiek, van de beschuldigde, zijn raadsman en van de substituut-procureur-generaal met luide stem het arrest van het Hof uit.

Gustaaf De Schrijver wordt veroordeeld tot 8 jaar opsluiting en tot het betalen van de gerechtskosten, zijnde 218,84 frank. Verder wordt de kloddengarder afgesteld van de titels, graden, openbare ambten en bedieningen, waarmede hij zou kunnen zijn bekleed. Het Hof verklaart hem voor 20 jaar, ontzegt van al de rechten in artikel 31 van het strafwetboek aangehaald.

De 28-jarige kloddengarder Gustaaf De Schrijver wordt door zijn bewakers geboeid en naar de gevangenis “De Nieuwe Wandeling” te Gent overgebracht.

Voorzitter Vital Soudan verzoekt de gezworenen om op donderdag 4 juli 1889 om 9u30 voormiddag in de zittingszaal van het Hof van Assisen voor het volgende proces aanwezig te zijn

De zitting wordt om kwart voor twaalf gesloten. Het volledige proces heeft welgeteld vijf uur en een kwart geduurd. Tussen het misdrijf en de veroordeling zijn er juist 70 kalenderdagen verstreken.

NOG OVER GUSTAAF DE SCHRIJVER

Als 18 jarige engageerde Gustaaf De Schrijver zich als vrijwilliger voor een legerdienst van 8 jaar en 6 dagen. Op 25 september 1878 werd hij als “*cavalier*” bij het 1ste Regiment Lansiers ingelijfd. Al na 6 dagen werd hij als

vermist opgegeven en op 8 oktober als deserteur uit het regiment geschraapt. Op 26 oktober veroordeelde de krijgsraad van de provincie Namen hem tot 8 dagen “cachot”. Na zijn zittijd werd De Schrijver opnieuw in zijn korps ingelijfd. Blijkbaar kunnen ze aan hem geen handen steken, want op 8 april 1879 wordt hij overgeplaatst naar een “*compagnie de discipline*”, waar de Zelenaar tot februari 1880 dienst doet. De legerleiding is hem duidelijk beu. Op 6 april 1880 werd De Schrijver om disciplinaire maatregelen definitief uit het leger weggestuurd. Een feit dat ook bij de Zeelse bevolking is blijven hangen.

Na zijn veroordeling voor het Hof van Assisen te Gent wordt Gustaaf De Schrijver voorlopig opgesloten in de hulpgevangenis “*De Nieuwe Wandeling*” te Gent. Waarschijnlijk wordt hij wat later overgebracht naar de hulpgevangenis “*Leuven Centraal*” waar hij zijn tijd uit doet. Of Gustaaf De Schrijver van de wet-Lejeune van 31 mei 1888 heeft kunnen genieten is niet duidelijk. Indien niet dan komt de kloddengaarder ten laatste op 27 april 1897 vrij. Uit het bevolkingsregister van 1891-1900 blijkt dat hij inderdaad naar zijn vertrouwde Kamershoek terugkeert. Echter niet voor lang. Op 12 oktober 1898 verlaat de schoenmakersgast, de stiel die hij in de gevangenis heeft geleerd, Zele met bestemming Denderwindeke, Plaatsstraat 9.

OVER MATHILDE DE SCHRIJVER

Na de dood van haar moeder blijft Mathilde De Schrijver bij haar grootmoeder op de Dries wonen. Het meisje leert de stiel van kantwerkster. Op 19 december 1908 treedt zij te Zele in huwelijk met Hammenaar Alphonsus De Kinder. Het gezin De Kinder vestigt zich op d’Elst. In 1912 bevalt de jonge vrouw van haar enige zoon Seraphinus. Tot aan

haar overlijden, op 30 januari 1967, blijft Mathilde in haar vertrouwde omgeving wonen.

EN WAT SCHREVEN DE KRANTEN

Een onbekende Zeelse krant schreef:

“Dijnsdag, 23 deser, is onze rustige gemeente in opschudding gebracht door eene gebeurtenis, welker weerga hier nooit had plaats gehad. Omstreeks acht ure zag een meisje uit de Langemuntstraat, hare buurvrouw Leonia De Famelaer, uit hare woning komen en onder den kreet; “Ik ga sterven” op den dorpel harer woning nederzakken. Seffens kwamen een aantal personen toegesneld, waaronder de heer Camiel Rubbens, en deze laatste bestätigde dat de ongelukkige overleden was.

Men droeg het lijk terug in de woning, waar men het op het bed neerlegde. De vermoorde had een wonde aan den hals die haar toegebracht was met een tafelmes. Het moordtuig lag op den vloer en was gansch bebloed.

Aanstonds was eene groote volksmenigte toegelopen en de politie had moeite om die nieuwsgierigen achteruit te houden.

De vermoedens vielen weldra op den man der vermoorde, De Schrijver geheeten. Eenige oogenblikken voor de akelige ontdekking, had men heem blootshoofds van den hof zijner woning zien loopen en hem snel de straat die naar Veldeken leidt, zien inslaan. Om tien ure zat hij te Avermaat in eene herberg een glas bier te drinken. Daar is het

dat hij werd aangehouden. Men bracht hem op eene kar naar het gevang. Zijne houding was onbeschaamd. De volksmenigte, die toegestroomd was en hem met dreigende geroepen bejegende, scheen op hem geenen indruk te maken. Men zegt zelfs dat hij lachte.

De doode is naar het hospitaal gebracht. De wanhoop harer familie beschrijven is onmogelijk. Voor men de vermoorde wegbracht, smeekte hare moeder de politie haar kind nog eens te mogen zien om haar een kruisken te geven. Men voldeed aan haar verzoek en toen de wieg geopend werd en zij het loodkleurig gelaat van hare dochter zag, uitte zij zulk een hartverscheurende kreet, dat geen enkele der omstaanders zijne tranen kon weerhouden. Met geweld moest men haar van de wieg losrukken en in eene naburige woonst dragen. Toen men den vermoedelijken dader naar de gevangenis bracht, had men moeite om eenen der broeders van het slachtoffer te weerhouden, zich op den man zijner zuster te werpen.

Leonia De Famelaer was enkel vier en twintig jaar oud. Slechts sedert drie maand was zij in het huwelijk getreden met De Schrijver. De ongelukkige laat een zoontje achter van drie jaar.

Het kind moet getuige geweest zijn van den moord. Men zegt dat een omstaander aan het manneke vroeg: "Wie is de dader?", en dat het kind deze schrikkelijke woorden uitte: "Mijn vader." Het schijnt dat het huwelijk der echtgenooten De Schrijver-De Famelaer niet al te best was. Men denkt dat jaloersheid de oorzaak der moord is geweest. De Schrijver is een man van midden in de twintig, van middelmatige gestalte met paar zwarte knevels. Hij

is uit het leger, waar hij als vrijwilligers diende, weggejaagd.

Ziehier nog eenig nieuws over de ontdekking van den moord. Een verwer stond op eenige meters afstand der woning van de vermoordde, plotselings zag hij Leonia De Famelaer buiten komen, in elke hand eene vaas houdende. Op den dorpel van haar huis draaide zij een paar malen rond en stortte dan neder. Op hetzelfde oogenblik kwam het buurmeisje waarvan wij hooger spraken, buiten, en de verwer riep haar vanop zijne ladder toe: "Zie, uwe buurvrouw krijgt iets". Toen het meisje bijgesneld was gaf de gekwetste nog eenige snikken en stierf dan. Haar kindje stond met eenen neusdoek op het hoofd, naar zijne stervende moeder te zien.

Van den twist die voor den moord tusschen de echtgenooten De Schrijver-De Famelaer moet plaats gegrepen hebben, schijnt niemand iets gehoord te hebben. Alleen zegt men dat de vermoorde in den morgen tot hare moeder in dezes woning zegde: "Moeder, ga mede met mij, want ik benauwd van hem." Toen de moeder, die hare dochter beloofde haar seffens achterna te komen, kwam, was de moord voltrokken."

In "De Denderbode" van 26 april 1886 stond:

"Moord te Zele - Den 23 dezer, ten 8 ure 's morgens, werd te Zele, een verschrikkelijke misdaad gepleegd. De genaamde Leonia Famelaer, een bloemenwerkster en slechts 23 jaar oud, is vermoord geworden, men zegt door haren echtgenoot.

Het meisje was slechts drie maanden getrouwd, en de jaloezie moet de oorzaak van het schelmstuk zijn geweest.

Een kind van Leonia dat in het huisgezin aanwezig was, moet de oorzaak zijn geweest van deze jaloezie. De echtgenoot beweerde dat Leonia op 2^e Paaschdag weer gesproken had met eenen persoon, men wien zij vroeger kennis had.

De twist was zoo hevig dat de jonge vrouw het huis verliet, en den nacht ging doorbrengen bij hare moeder, die eene straat verder woont.

Dinsdag avond ging zij terug naar huis, nam twee vazen, een beeldje en andere kleinigheden mee en wilde weggaan, toen hij haar met een puntig tafelmes eenen steek in het achterdeel van den hals toebracht.

De ongelukkig viel dood op den dorpel van haar huis. De dader nam de vlucht. Om reden het marktdag was te Zele was er veel volk in 't dorp. De gendarmen en de politie gingen op zoek naar den dader.

Een jonge struische boer, die het nieuws op de markt had vernomen, kwam op den wijk Avermaet eene herberg binnen en bevond zich daar in de tegenwoordigheid van den echtgenoot. Niets dan zijn moed raadplegende, springt hij op hem toe en na eenen hevigen strijd gelukt hij er in hem op den grond te werpen en hem in bedwang te houden tot de aankomst der gendarmen, die hem alsdan goed gekoord op eene kar naar de gemeentegevangenis hebben gebracht.

De echtgenoot is een welgemaakte kerel, met zwart hair en knevels; hij schijnt circa 30 jaren oud. Hij heeft in 't leger gediend; doch men zegt dat hij aldaar is afgestraft.

In den namiddag, met den trein van 4 ure, is het parket van Dendermonde aangekomen. Vooreerst is dit ter plaats gegaan, alwaar de moord is gebeurde vervolgens naar het hospitaal, waar het lijk berust, en eindelijk ten gemeentehuize alwaar de betichte een eerste verhoor heeft ondergaan.

Deze is denzelfden avond met een rijtuig naar de celgevangenis van Dendermonde vervoerd."

Op 28 april 1889 kon men in de "Gazet van Temsche" het volgende lezen:

"Men schrijft uit Zele: een ijzingwekkend voorval maakte alhier dinsdag morgen een groote opschudding. Zekere Gustaaf De Schryver, arbeider, 28 jaar oud, wonende in de Lange Muntstraat, dorp, heeft zijne vrouw Maria Leonia F., oud 24 jaar, met welke hij over drij maanden was in den echt getreden, vermoord.

Jaloerschheid schijnt de drijfveer deze euveldaad te zijn. Volgens loopende geruchten zou De Schryver te middernacht thuis gekomen zijn, vele ruiten en huismeubelen verbrijzeld hebben, en twist gezocht hebben met de vrouw. De gebuuren, die rond 8 ure op het hulpgeschrei der vrouw kwamen toegelopen, vonden deze, den laatsten adem gevend, aan den ingang des huizes. Met een groot tafelmes had zij eenen doodelijken steek gekregen in den nek. Het mes, gansch bebloed en waaraanook nog haar en ruggemerk der vrouw

kleefde, is op den vloer des huizes gevonden en in beslag genomen.

De moordenaar, die gaan vluchten was, is nog in den voormiddag door eenen moedigen burger onzer gemeente, Alfons Vercauteren, aangehouden.”

**Achteraan deze inrit had het misdrijf plaats.
(foto Frank Coene - 2010)**

BRONNEN

Gemeentearchief Zele

Bevolkingsregisters 1856, 1866, 1891, 1901 en 1911
Militieregister 1878-1880, akte 94 van 1880
Registers van geboorten, huwelijken en overlijden
Register van vertrek 1898-1912

Rijksarchief Beveren

Hof van Assisen, dossier 7369 (133 stukken)
Hof van Assisen, arrest nr. 2476 (3 bladzijden)

BIBLIOGRAFIE

COENE Frank, *Bewerking Popp-kaarten (1859)*, HOK Zele
vzw (1997)
Krantenknipsel, "Schromelijke moord", krant en datum
onbekend
Krantenknipsel "Moord te Zele" uit De Dender Bode (26-04-
1889),
Krantenknipsel uit De Gazet van Temsche (28-06-1889)

INTERNET

www.liberaalarchief.be
aalst.courant.nu
waasland.courant.nu

DANK AAN

Freddy De Krijger
Gemeentebestuur Zele
Liberaal Archief Gent
Rijksarchief Beveren

REEDS IN DEZE REEKS VERSCHENEN

1. Blauwe kiel of zondagse kleren
2. Waar is de kleine gebleven?
3. Riksen Buys haalt uit
4. Vrouwenschennis

Info: www.frankcoene.be